

Pracht en praal in Langweer

De kleine haven van Langweer beleefde in juli een invasie. Er merede een complete vloot rond- en platbodems af en er verscheen een grote tent op de kant. In die tent blije gezichten van schippers die elkaar enthousiast begroetten. Morgen zouden ze laten zien wat Nederland voor moois te bieden heeft op varend gebied.

Tekst: Arthur van 't Hof Foto's: Klaas Wiersma

Wie wil weten hoe de deelnemers aan de Jubileumreünie van de SSRP en de RFR het weekend in Langweer beleven heeft genoeg aan het glunderende gezicht van IJsbrand de Vos. IJsbrand is de nog kakelverse eigenaar van het Friese jacht *Bestevaer*. Ook bijzonder: IJsbrand is nog maar 24 jaar jong, maar als je vader Alexander de Vos heet en de werf Klaas Hennepoel bestiert bij De Kaag dan is de kans redelijk aanwezig dat je ook met het virus behept bent, het virus 'gek op houten rond- en platbodems'.

De *Bestevaer* mocht zaterdag tijdens het Admiraalzeilen het eigen eskader aanvoeren, maar het feest voor vader en zoon De Vos begon wat IJsbrand betreft al veel eerder. 'We zijn bijna een week geleden al vertrokken. Dat betekende de mast plat en daarna door Amsterdam. Onderweg kwamen we *De Onrust* tegen, de grote De Boer aak, die ook op weg was naar Langweer.' Voor een open Fries jacht kan het IJsselmeer best onstuimig water zijn, dus verliep de reis verder via de Randmeren. 'Eerst Elburg, daarna Blokzijl en vervolgens binnendoor naar IJlst, omdat wij als IJlster jacht (gebouwd bij Lantinga - red.) eerst meededen aan het evenement Schepen van IJlst – en nu zijn we alweer hier!'

IJsbrand kan zijn geluk niet op, hij is al een week lang aan het zeilen en varen met het jacht waarvan hij in februari eigenaar werd. 'Het was in prima staat, er moest alleen veel aan het lakwerk gebeuren, het had 5 jaar op de kant gestaan, de oude eigenaar had er bijna nooit tijd voor.' IJsbrand heeft zijn best gedaan, want de *Bestevaer* ziet er uit om door een ringetje te halen.

Statenjacht

Natuurlijk hoopte SSRP-voorzitter Ineke Verkaik in stilte dat HKH Prinses Beatrix bij het festijn in Langweer aanwezig zou zijn, maar zoals inmiddels bekend is de renovatie van *De Groene Draeck* nog niet afgerond en bleef de beschermvrouwe van de stichting thuis. Gelukkig was de provincie Friesland bereid de honneurs op zich te nemen. Het Statenjacht *Friso* werd naar Langweer gedirigeerd en lag op de zaterdagochtend opgepoetst te wachten tot de Commissaris van de Koning, Arno Brok, aan boord zou stappen om als admiraal de eskaders te begroeten bij het admiraalzeilen. Maar hoe gaat dat ook alweer, dat admiraalzeilen? 'Je kun er hele verhandelingen over houden', zal Maarten Vermeulen van de *Mientje* later zeggen, 'maar ik besloot om de uitleg,

Vier foto's van de prachtig gedetailleerde *Boreas*: Volgens kersverse eigenaar Rik Stapel hoort op het plaatje de naam van de vrouw van de eigenaar te staan boven de thuishaven. De B op de kopse kant van een dekbalk staat voor Berend (de Jong), de scheepstimmerman. Ook de andere vaklieden zoals de smid en de zeilmaker kregen een eigen initiaal. Linksonder is schippersvrouw Jolijt aan de fokkeschoot te zien.

onder: Martijn Perdijk zeilt de tjotter *Hilda* als een 470, de fokkenist hangt naar buiten op het zwaard

samen met Pieter Duyvis, toch vooral kort te houden.' Op vrijdagavond, in de grote tent op de kade, die als episch centrum voor de maaltijden en festiviteiten diende, tipte Maarten even aan waar het fenomeen vandaan komt (het inspecteren van de vloot na een zeeslag, ook om te kijken of er nog wel voldoende bemanning aan boord was) om daarna uit te leggen wat er van de diverse vlooteskaders verwacht zou worden. 'Op het teken van je commandant van kiellinie naar frontlinie gaan.' Om eraan toe te voegen dat bij het passeren van de admiraal nog een groet gebracht mag worden door de fok even te laten zakken. De volgende dag blijkt echter dat het stevig waait. Hier en daar zijn er toch wat twijfels of de manoeuvres wel volgens het boekje uitgevoerd kunnen worden. Her en der wordt een

rif in het grootzeil en zelfs in de fok getrokken. Vooral de grote Lemsteraken hebben zo hun bedenkingen: 'Moeten we met al die prachtige houten bootjes om ons heen wel met vol tuig over een toch betrekkelijk klein meer scheuren?' Al snel wordt de beslissing genomen dan maar alleen met de fok achter elkaar aan te zeilen. Dat is misschien maar beter ook, want op de aken zitten de 'genodigden' van de SSRP, die niet altijd even bedreven zijn.

Maasvogel

Zelf kan ik aan boord stappen bij Erik Pluimers van de *Maasvogel*. Op mijn vraag waarom het aantal Lemsteraken beperkt is, antwoordt zijn bemanning dat er nogal wat concurrentie is van andere evenementen en wedstrijden, een aantal schepen is bijvoorbeeld op de Gouwzee gebleven om vanuit Monnickendam de Jan Haring Race te zeilen.

De *Maasvogel* is als "toeschouwersboot" niet ingedeeld bij een eskader, maar als op de monumentale *De Wulp* een bemanningslid gewond raakt nemen we snel de opengevalen plaats in. Helemaal vlekkeloos verloopt de exercitie van het aken-eskader niet en ik heb het idee dat we nogal ver uit elkaar liggen, maar iedereen wendt de steven op tijd en we laten keurig onze fok vallen.

Aan boord van het Statenjacht geeft de CvK aan nog best even een stukje te willen zeilen

boven: De *Kleine Reus* met eigenaresse Fokel van der Borch, voor de wedstrijden had zij auteur Klaas Smit als stuurman ingeschakeld

rechts: Het Statenjacht fungeert als admiraalsschip

voordat hij weer naar zijn volgende afspraak moet. Het rif gaat in het grootzeil van de *Friso* en het vertrek wordt opgemerkt door de andere schippers die vrijwel direct aanhaken. Er gaat een lange sliert zwaan-kleef-aan prachtig zeilend hout over de Wielen. Het levert een uniek schouwspel op die fotograaf Klaas Wiersma wist te vangen in de coverfoto van deze Spiegel.

Eenmaal terug in de toch wat krappe oude haven van Langweer zijn de drie monumentale aken, *De Wulp*, *De Onrust* en de *Salamander* door de havencommissaris fraai naast elkaar gelegd. Bijna nog indrukwekkender is het regiment Friese jachten, tjotters en boeiers waarvoor een hele kade is vrijgemaakt, zodat iedereen naast elkaar kan liggen.

Ik loop wel vijf keer heen en weer om het allemaal eens goed te bekijken. Daar ligt bijvoorbeeld de fameuze *Constanter*, die de volgende dag de wedstrijd zal winnen in de boeierklasse, en daar het Friese jacht *Wille-mijntje*, waarover we eerder schreven in onze serie erfgoedtoppers. Iets verder *De Vlieghende Hollander* van de familie Gorgels, bouwjaar 1920, ook bij Lantinga, en nu bestempeld als

varend monument. Zoon Matthijs Gorgels is al net zo behept met het virus als Ijsbrand de Vos, want hij heeft op Loosdrecht een houten schouwttje liggen.

De laatste van Berend

Over schouwen gesproken, die liggen een deur verder, in de jachthaven. Aan boord van de *Quetzalcoatl* treffen we scheepstimmerman Henk van der Meulen die bij het admiraalzeilen optrad als commandant van zijn eskader. Hij heeft nog wel wat zendingswerk te verrichten, want de volgende dag duurt het startschot over de lijn schuift. Maar dat kan ook liggen aan het feit dat iedereen het heel gezellig had tijdens de lunch op het water en het startschip niet al te goed in de gaten hield.

boven: Blijge gezichten op alle schepen, na zeven jaar was er eindelijk weer een Stamboekreünie

onder: IJsbrand de Vos ontfermde zich over de *Bestevaer* en zeilde van De Kaag naar Langweer

Terug bij de boeiers valt mijn oog op de *Boreas*. Die blijkt een nieuwe eigenaar te hebben in de persoon van Rik Stapel. Hij zal morgen samen met zijn vrouw Jolijt, zijn zoon en een neef de wedstrijden varen. Rik is een bedachtzame man met een onderkoeld gevoel voor humor. 'Dit is de vijfde dag dat we met de *Boreas* varen, je ziet dat ons roerleeuwtje er nog niet helemaal gerust op is, hij kijkt nogal bezorgd.' En verdraaid, Rik heeft nog gelijk ook.

Statiegeld

'Deze boeier heeft zeven jaar in de mottenballen gelegen,' vertelt Rik. 'Maar wij zochten een boot met meer comfort, want we hebben ook een Regenboog en we hebben best lang rondgekeken naar een plat- of rondbodern. Een Lemsteraak vinden we te zwaar voor een stel en deze boeier is ook robuust. Hoe we dat weten? Nou, we zijn er al mee naar de Wadden geweest en op het IJsselmeer. Gaat best, gewoon tijdig reven. Ik heb er wel meteen een handlenspomp in laten zetten door Martijn

Perdijk, bij wie we het schip gekocht hebben. De *Boreas* is het laatste Friese jacht dat Berend de Jong uit Heeg in 1962 zou bouwen. Het lijkt wel of hij daarom zijn hele ziel en zaligheid in het schip legde. Er is een ongelooflijke zorg besteed aan de details. Zo zijn de messing houders voor de vaarbomen bijvoorbeeld

prachtig gevormd. Net als het geslepen glas in de kajuitdeurtjes. Binnenin het schip vind je op de kopse kanten van de dekbalken in de kajuit houtsnijwerk. Het verbeeldt welke vaklieden er allemaal meegewerkt hebben om dit qua lengte kleinste boeiertje van de reünie gestalte te geven; een smid, een zeil-

Drie van de vier

Over de roemruchte serie van de vier De Boer aken van 15 m is veelvuldig geschreven in de Spiegel. Het concluderende artikel verscheen in SdZ 2017.2 van de hand van Joost Geise. Hij ontdekte dat de *Salamander* en *De Wulp* gelijktijdig zijn gebouwd. Daarna volgde de (nu verdwenen) *Thistle* en vervolgens gleed in 1915 *De Onrust* te water. Ook algemeen bekend is dat dit viertal als inspiratiebron fungeerde voor het ontwerp van *De Groene Draeck*. *De Wulp* en *De Onrust* verkeerden een aantal jaren geleden al in concoursstaat, maar de *Salamander* was toe aan een grondige "totaalrestauratie". Joos en Amma Grapperhaus pakten de handschoen op waarna dit titanenkarwei samen met de kinderen op de werf van Stofberg in Enkhuizen ter hand is genomen. Maar het project werd meer dan alleen een restauratie, het werd een reis, misschien wel in de spirituele betekenis van het woord: er werden meters gemaakt, maar er vonden ook waardevolle ontmoetingen plaats. Gelukkig werd vrijwel alles vastgelegd zodat Joos en Amma een prachtig boek over hun jarenlange reis konden maken. *Lemmeraakjacht Salamander, vijf van de honderdtien bewogen jaren* werd gepresenteerd en uitgedeeld tijdens de reünie. Daarnaast mochten de deelnemers het jubileumboek *Boeier Friso 125 jaar, Fryslâns varend visitekaartje* in ontvangst nemen, een mooi cadeau van de provincie!

boven: De drie overgebleven 15 m De Boer aken, in concoursstaat naast elkaar in Langweer

onder: De vloot getooid met wimpels en vlaggen

maker, de scheepstimmerman. 'Het mooie van deze vloot is', zegt Rik, 'je koopt zo'n schip met statiegeld. Je weet dat je het ooit weer moet inleveren voor een volgende eigenaar. Er varen hier schepen van wel 150 jaar oud, dat zegt alles.'

Na de wedstrijden, die in sommige klassen, net iets spannender zijn dan in andere (de Friese jachten gaven elkaar bijvoorbeeld goed partij) klit iedereen nog even samen in de tent. Daar worden de prijzen uitgereikt en haalt de voorzitter kort de nog verse herinneringen op aan de laatste drie dagen. Het was een prachtig zeilfeest, met bekende maar ook veel nieuwe gezichten in de monumentale rond- en platbodems. Op de kade treffen we Ijsbrand nog even. Hij verheugt zich alweer op zijn tocht richting de Hollandse thuisplas. &